

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 26.08.2020 р., протокол №01

Методологія наукового дослідження (мовознавчого)

(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки магістра
(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності 014 Середня освіта
(шифр і назва спеціальності)

предметної спеціальності 014.02 Середня освіта. Мова і література
(шифр і назва предметної спеціальності)

спеціалізації 014.021 англійська мова і література
(шифр і назва спеціалізації)

освітньо-професійної програми «Середня освіта (Мова і література
(англійська)»
(назва освітньо-професійної програми)

Бердянськ, 2020

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Андрій МОРОЗ, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов і методики викладання

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 25.08.2020 р., протокол №01.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Методологія наукового дослідження (мовознавчого)» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Мова і література (англійська))» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.021 англійська мова і література.

Предметом навчальної дисципліни є сучасні напрями германського та світового мовознавства.

Міждисциплінарні зв'язки: англійська мова, актуальні проблеми германського мовознавства.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія наукового дослідження (мовознавчого)» є поглиблення вмінь та навичок у користуванні загальнонауковою та лінгвістичною методологією як науковим підґрунтям для досліджень у германському мовознавстві.

1.2. Основним завданням вивчення дисципліни «Методологія наукового дослідження (мовознавчого)» є засвоєння термінологічного апарату методології наукових досліджень; оволодіння основними поняттями лінгвістичної та перекладознавчої методології; засвоєння основних методів мовознавчого дослідження; вміння визначати і вмотивовано обирати загальнонаукові та спеціальні методи і філософські засади лінгвістичних досліджень.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей та продемонструвати такі результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі середньої освіти або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог. ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ПР 4. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань. ПР 5. Вміє оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення. ПР 6. Володіє сучасними методиками і технологіями, зокрема інформаційними, для успішного й

<p>ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p>	<p>ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукового дослідження в конкретній педагогічній галузі.</p>
<p>ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p>	<p>ПР 9. Здатний доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних питань з предметної спеціальності (мова і література (англійська)) і власну точку зору на них як фахівцям, так і широкому загалу.</p>
<p>СК 6. Здатність вільно користуватись спеціальною термінологією в обраній галузі педагогічних досліджень.</p>	

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС / 90 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Методологічна основа сучасних наукових досліджень.

Предмет дисципліни «Методологія наукового дослідження». Роль Сократа, Платона і Аристотеля у становленні методології як науки. Змістовна і формальна методологія. Філософські принципи у наукових дослідженнях. Раціональність та ірраціональність. Класична, неklasична та неокласична раціональність. Сутність, характеристика методології наукового пізнання. Форми пізнання. Типи пізнання: повсякденне, художнє і наукове, а всередині науки - природно-наукове та суспільно-наукове. Відносне й абсолютне знання. Теоретичний та емпіричний рівень пізнання. Експеримент, спостереження, опис. Методологічний аспект сучасної парадигми знань. Класична (інформаційна) парадигма та системно-діяльнісний (рефлексно-креативний) підхід.

Тема 2. Методологія лінгвістики у світлі парадигми освіти XXI століття. Методологія мовознавства у широкому та вузькому смислі. Особливості мови, які мають важливі наслідки для методології лінгвістики. Специфіка лінгвістики як галузі наукового знання. Теоретична й описова лінгвістики. Мета лінгвістичних досліджень. Презумпції лінгвістичного дослідження. Вплив положень Ф.де Соссюра на формування нових концепцій лінгвістики (20-і ХХ ст.). Роль праці Т. Куна «Структура наукових революцій» у зміні наукової парадигми (60-і ХХ ст.). Формування нових презумпцій когнітивною лінгвістикою (80-і ХХ ст.). Методи дослідження мовознавства як емпіричної науки. Евристичні та інструментальні методи.

Тема 3. Організація наукової діяльності в Україні. Законодавчі документи України про наукову діяльність. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (18 грудня 1991 р.). Закон України «Про вищу освіту». Національна класифікація наук України. Державне регулювання і управління розвитком науки Президентом України, Верховною Радою

України, Кабінетом Міністрів України. Національна академія наук України (НАН України) як вищий орган організації науки. Наукова і науково-технічна діяльність у вищих навчальних закладах. Методологічний аспект сучасної парадигми знань.

Тема 4. Теорія лінгвістичного методу. Питання про час зародження науки про мову. Роль праць Ф. Боппа, Р. Раска, О. Востокова, Я. Грімма у відділенні лінгвістики від філософських наук як окремої галузі науки. Теорія лінгвістичного методу. Концепції вчених щодо сутності методу. Два основних компоненти методу: теоретичне обґрунтування підходу до аналізу мовних і мовних фактів; методика дослідження, що базується на цьому теоретичному обґрунтуванні. Фактори, що впливають на вибір методів дослідження. Загально- і частковонаукові методи.

Тема 5. Порівняльний метод. Порівняльно-історичний метод та його сутність. Ф. Бопп, О. Востоков, Я. Грімм, Р. Раск – засновники порівняльно-історичного мовознавства. Індукція як основа порівняльно-історичного методу. Аналіз і синтез у порівняльно-історичному методі. Історико-порівняльний метод і його прийоми. Відмінність між порівняльно-історичним та історико-порівняльним методами. Найважливіші прийоми історико-порівняльного методу: прийоми внутрішньої реконструкції та хронологізації, діалектографії, культурно-історичної інтерпретації, текстології.

Тема 6. Описовий метод. Загальна характеристика описового методу. Етапи описового аналізу. Первинна і вторинна сегментації. Інтерпретація виокремлених структурних одиниць. Категоріальний і дискретний аналіз. Типи прийомів описового методу. Прийоми зовнішньої інтерпретації (соціологічні прийоми; логіко-психологічні прийоми; артикуляційно-акустичні прийоми; прийоми міжрівневої інтерпретації; дистрибутивна методика). Прийоми внутрішньої інтерпретації (прийоми класифікації та систематизації; прийоми розкриття будови виділених одиниць, категорій і їх зразків; прийом класифікації і систематики; прийоми парадигм і парадигматична методика; опозиційний прийом; прийоми семантичного поля; прийом семантичної валентності слова; прийоми перетворення і трансформаційна методика).

3. Рекомендована література

Основна

1. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Ліра. К, 2018. 352 с.
2. Бирта Г., Бурту Ю. Методологія і організація наукових досліджень. Київ: Центр навчальної літератури, 2014. 142с.
3. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: Знання, 2007. 317 с.
4. Методологія мовознавства. *Кочерган М. П.* Загальне мовознавство: підручник. 3-те вид. Київ: Видавничий центр «Академія», 2008. Розділ 4. С. 355 – 404.

5. Методологія науки: Наукознавство. *Ковальчук В. В.* Основи наукових досліджень: навч. посіб. 4-те вид., переробл. і доповн. Київ: ВД «Професіонал», 2007. С. 29 – 38.
6. Степанов Ю. С. Методы и принципы современной лингвистики. Москва: ЛКИ, 2009. 312 с.
7. Арнольд И. В. Основы лингвистических исследований. Москва: Либроком, 2011. 144 с.
8. Алефиренко Н. Ф. Современные проблемы науки о языке: учеб. пособие. Москва: Флинта, 2009. 236 с.

Допоміжна

1. Актуальные проблемы современной лингвистики: учеб. пособ. *Л. Н. Чурилина.* 4-е изд. Москва: Флинта: Наука, 2009. 416 с.
2. Иванова Л. П. Общее языкознание: курс лекций: научное пособие. Киев: Освіта України, 2010. 432 с.
3. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учеб. пособ. 2-е изд. Минск: ТетраСистемс, 2005. 256 с.
4. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика. Москва: АСТ: Восток–Запад, 2007. 314 с.
5. Мейе А. Сравнительный метод с историческом языкознании. Москва: Едиториал УРСС, 2010. 104 с.
6. Сеше А. Программа и методы теоретической лингвистики: психология языка. Москва: Едиториал УРСС, 2010. 264 с.

Інтернет ресурси

1. Бібліотека БДПУ. URL: <http://bdpu.org/library.html> .
2. Бук С. Н. Основи статистичної лінгвістики: навч.-метод. посібник. Львів: видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 124 с. URL: <http://www.victana.lviv.ua/biblioteka/98-matematychna-linhvistyka/462-buk-s-n-osnovy-statystychnoi-linhvistyky>.
3. Загальні й лінгвістичні методи дослідження. URL: <https://studlib.info/psikhologiya/775513-zagalni-y-lingvistichni-metodi-doslidzhennya/>.
4. Методи прикладної лінгвістики. URL: http://studopedia.com.ua/1_68334_metodi-prikladnoi-lingvistiki.html.
5. Сутність та структура методу як способу організації людської діяльності. Поняття методу, методології та методики. URL: http://pidruchniki.com/1821071239344/filosofiya/sutnist_struktura_metodu_sposobu_organizatsiy_lyudskoyi_diyalnosti_ponyattya_metodu_metodologiyi_metodik.

4. Методи навчання:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (словесні, наочні, практичні).
2. Самостійна робота з книгою.
3. Ділові ігри.
4. Навчальні диспути.

5. Методи контролю.
 6. Використання комп'ютерних засобів тестування.
5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

6. Система оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (дуже добре)
65-77			C (добре)
58-64	задовільно		D (задовільно)
50-57			E (достатньо)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)